HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חוץ לתחום אסור א) והבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר אמר רבה בר רב הונא אמר רב א הסוכר אמת המים מערב יום טוב ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרין אמר רב חסדא מדברי רבינו נלמוד חיה שקננה בפרדס אינה צריכה זמון אמר רב נחמן נפל חברין ברברבתא איכא דאמרי אמר רבה בר רב הונא מדברי רבינו נלמוד חיה שקננה בפרדס אינה צריכה זמון אמר רב נחמן נפל בר חברין ברברבתא א] התם לא קא עביד מעשה הכא קא עביד מעשה ולא בעיא זמון והתניא חיה שקננה בפרדס צריכה לזמן וצפור דרור צריך לקשור בכנפיה כדי שלא תתחלף באמה וזו עדות שהעידו מפי שמעיה ואבטליון תיובתא ומי בעיא זמון והתניא ב אמר ר"ש בן אלעזר מודים בית שמאי ובית הלל על שהזמינן בתוך הקן ומצא לפני הקן שאסורין במה דברים אמורים ב ביוני שובך ויוני עליה וצפרים שקננו בטפיחין ובבירה ג אבל אווזים ותרנגולים ויוני הרדסיאות וחיה שקננה בפרדס מותרין ואין צריכין זמון וצפור דרור צריכה לקשר בכנפיה כדי שלא תתחלף באמה והמקושרים והמנוענעין בבורות ובבתים ובשיחין ובמערות מותרין ובאילנות אסורין שמא יעלה ויתלוש ד והמקושרין והמנוענעין בכל מקום אסורין משום גזל אמר רב נחמן לא קשיא הא בה הא באמה אמה בזמון סגי לה צידה מעליותא בעיא אלא אמר ר"נ בר יצחק ה אידי ואידי בדידה הא בגנה הסמוכה לעיר הא בגנה שאינה סמוכה: **מתני'** ג ו בהמה מסוכנת לא ישחוט אלא אם כן יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי ר"ע אומר אפילו כזית חי מבית טביחתה ד ז שחטה בשדה לא יביאנה במוט ובמוטה אבל מביא בידו אברים אברים: **גמ'** אמר רמי בר אבא הפשט ונתוח בעולה והוא הדין לקצבים מכאן למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר קודם הפשט ונתוח (לאפוקי) מאי קמ"ל אילימא לאפוקי מדרב הונא ה) דאמר רב הונא ח בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה והאנן תנן מתניתין כדרב הונא דתנן ר"ע אומר אפילו כזית חי מבית טביחתה מאי לאו מבית טביחתה ממש לא ממקום שטובחת אכילתה והא תני רבי חייא מקום טביחתה ממש אלא רמי בר אבא

אורח

חוץ לתחום אסורין. לא שמעתי טעם מקובל בדבר דאי משום מוקצה אמאי מותר לישראל אחר ואי משום שנעשה בו איסור בשבילו א"כ לישראל אחר נמי אסור דנכרי שהדליק את הנר בשבת תנן (שבת דף קכב.) אם בשביל ישראל אסור ולא חלקו בינו לחברו וי"ל דגבי איסור תחומין דרבנן לא אחמור כולי האי ודיין אם אסרוהו על זה ו) (טעם אחר נראה לי מחוץ לתחום אסורין גזירה שמא ישלח בשבילו והבא בשביל זה מותר לאחר דליכא למגזר בה שאינו מכירו): **הסוכר אמת המים.** סותמה שלא יכנסו בה דגים מבחוץ משתחשך ואת אלה הכין והזמין על ידי מעשה זה: **בפרדס.** מקום המשתמר ואין הולד יוצא שאינו יכול לברוח וקל לצודו ואינו צריך זמון דהא הכא מפני שהיא סתומה ואין יכולין לצאת קרי להו מוכנים ולקמיה פריך דזמון גדול הוא זה שעושה מעשה לשם הזמנה: **מדברי רבינו.** רב דשלשתן רב הונא ורב חסדא ורב נחמן דקרי ליה לרב חסדא חברין תלמידים של רב הוו: **נפל חברין.** רב חסדא: **ברברבתא.** נכנס ראשו למחלוקות גדולות שירבו עליו בזאת. ולקמיה מסיים קושיא אלא מפסקא מלתא באיכא דאמרי דמחלפי רב חסדא ברבה בר רב הונא: **נפל בר חברין.** רב הונא חבריה הוה מתלמידיו של רב ורבה בריה קרי בר חברין: **וצפור דרור.** שזימנה מבעוד יום צריך לקשור בכנפיה להיות סימן לה: **ומצא לפני הקן שאסורין.** כדמתרצינן לה בפ"ק (דף י:) שהיו שני קינין וזימן את זו ולא זימן את זו ולמחר בא ומצא במזומנת ולא במקומן אלא בדף הבולט לפני הקן ובחברתה לא מצא כלום שאסורין דחיישינן שמא מקן שאינה מזומנת באו לכאן: **במה דברים אמורים.** דבעינן זמון: **צפור דרור.** קטנה היא והאם והבת שוות: **והמקושרים.** בכנפיהם סימן ז) הוא להם: **והמנוענעים.** מאתמול לשם זמון והוא מכירן: **בבתים ובבורות.** ובכל מקום שאינו מחובר: **מותרים.** בי"ט: **והמקושרים והמנוענעים.** הנמצאים בכל מקום אף בחול אסורין למוצאן משום גזל שהראשון שקשרן או נענען קנאן בהגבהתם שהפקר נקנה בהגבהה ח): **בה.** בולד אינו צריך זמון שאינה יכולה לברוח ודעתיה עליה אבל אמה שהיא גדולה צריכה זמון: **בדידה.** בולד: **בסמוכה לעיר.** ידע בה ודעתיה עלויה: **מתני' בהמה מסוכנת.** שהוא ירא שתמות ואינו צריך לה שכבר סעד סעודתו אלא מחמת הפסדו הוא שוחט: **לא ישחוט אא"כ.** יודע שיש שהות ביום לאכול כזית צלי הימנה: **מבית טביחתה.** שהוא מזומן ומופשט מעורו ועומד: **לא יביאנה במוט ובמוטה.** בשני בני אדם משום דאוושא מלתא היא ומזלזל בי"ט: **גמ' הפשט ונתוח.** פי' הכתוב בעולה שהיא אכילת גבוה וה"ה יש ללמוד לקצבים באכילת הדיוט: **מאי קמ"ל.** דרך ארץ או איסור ולמימר דאסור לאכול ממנה עד שינתחה שמא ימצא לה סימן טרפה בסתר והחזיק לנו הבהמות בספק טרפות אף קודם שראה בהן טרפות: **לאפוקי מדרב הונא דאמר בהמה בחייה בחזקת איסור.** אבר מן החי עומדת. ונפקא מינה שאם אירע ספק בשחיטתה נעמידנה על חזקתה ואסורה עד שיודע לך ברור שנשחטה כראוי ומשנשחטה כראוי הרי היא בחזקת היתר דסתם בהמות אינן טרפות ואם נמצא בה נקב בריאה או בבני מעים ויש לתלותו לאחר שחיטה ולהכשיר ובקודם שחיטה ולאסור העמידנה על חזקתה שהיתה בה קודם שנמצא בה ספק זה ומותרת עד שיודע לך אמת שהיא טרפה: **מבית טביחתה ממש.** קודם הפשטו: **שטובחת אכילתה.** מבני מעיה שהמאכל מתחתך ומתעכל שם:

אורח

הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר. תימה מה טעם זה אי הוי מוקצה אפילו לישראל אחר אסור ואי אסור לישראל ראשון בשביל שנעשה בהן איסור בשבילו אם כן לישראל אחר נמי אסורין כדאמרי' (שבת דף קכב.) נכרי שהדליק הנר אם בשביל ישראל אסור וליכא חלוק בין אותו ישראל לישראל אחר ותירץ רש"י דשמא גבי איסור תחומין דליכא אסורא אלא מדרבנן לא אחמור כולי האי א ודי אי אסרינן על זה שהובאו בשבילו: ט) **המקושרין אסורים בכ"מ מפני גזל.** פרש"י שהראשון קנה אותן בהגבהה ולא נהירא דלא שייך כאן הגבהה (א) אלא כדאמרי' א] י) דהבטה קונה בהפקר ב הואיל ומתעסק הוא בהן קנאת: **כאן בשדה הסמוכה וכו'.** תימה אמאי לא משני ג לעיל כן וי"ל אמורא היה לו לפרש דבריו והואיל ולא פירש איירי בין בסמוכה ד וכו': **בחזקת איסור עומדת.** פרש"י בחזקת איסור אבר מן החי ולא נהירא דאם כן למה לי עד שיודע במה נשחטה כיון דחזינא שמתה א"כ לא שייך בה איסור אבר מן החי דלאיסור אבר מן החי לא שייך אלא מחיים לכן נ"ל דחזקת איסור ר"ל בחזקת שלא נשחטה עד שיודע לך וכו' ומשום איסור שאינה זבוחה דרחמנא אמר ה תזבח ואכלת שחוט ואכול וזה ניחא אפילו למ"ד כ) בהמה בחייה לאו לאברים עומדת: ל)

אורח

מסורת הש"ס

א) [עירובין מ.], ב) [תוספ' פ"א], ג) פסחים מו:, ד) [עי' תוס' שבת קכו. ד"ה דכולי ודף קמח. ד"ה אתקין], ה) חולין ט., ו) רש"ל מ"ז, ז) בס"א נוסף: זימון, ח) [עי' ב"מ ח.], ט) [וע"ע תוס' שבת קכב. ד"ה ואם], י) [ב"מ ב. וקיח.], כ) [חולין קכ:], ל) [ועי' תוס' פסחים לו. ד"ה האוכל ותוס' שבועות כד. ד"ה האוכל ותוס' חולין לז. סד"ה השתא ועוד שם קכ. ד"ה מה להנך],

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה המקושרין וכו' כאן הגבהה. נ"ב כלומר דמשום דניענוע לאו הגבהה היא:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אמר ר"נ וכו' התם לא קא עביד מעשה. נ"ב עי' שיטה מקובצת ופ"י:

◆

הגהות מהר"י לנדא

א] תוס' ד"ה המקושרין וכו' דהבטה קונה בהפקר. בס"א כתוב דחבטה והוא טעות סופר:

◆

מוסף רש"י

בהמה מסוכנת. ורוצה לשוחטה ביו"ט שלא תמות ויפסידנה (פסחים מו:). **לאכול ממנה כזית צלי.** זהו קל שבבישולים, שיהא שהות ביום כדי להפשיט ולחתוך כזית ולצלות ולאכול, ואי איכא שהות כי האי שרי ואע"ג דלא אכיל מינה (פסחים מו:). **בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת.** שהרי אסורה משום אבר מן החי, הלכך אם נולד ספק בשחיטתה ובאת להעמידה על חזקתה, שהרי בכל ספק אתה אומר העמד דבר על חזקתו שהיה מתחלה, שאינך יכול להוציאה ממנה על ידי ספק, נמצאת אומר שבהמה זו אסורה, שהרי בחזקת איסור היתה תחלה ומספק אתה בא להתירה שמא נשחטה כראוי, אל תתירנה מספק עד שיודע לך שנשחטה כראוי (חולין ט.).

◆

מוסף תוספות

א. משום דהו"ל איסור דאינו שוה בכל, דלהאי הוי בתוך התחום ולהאי חוץ לתחום וכיון שכן והו"ל נמי איסור דרבנן אקילי בה. הרא"ה. וכעי"ז ברשב"א שבת קנא. ד"ה וסיכא דליקטן. ב. ואף על גב דלא הגביהן אלא שקשרן קשר בעלמא משום דהבטה בהפקר קניא. שיטה. ג. רב הונא לעיל כך. תר"פ. ד. אבל הכא פריך מברייתא לברייתא. שם. ה. (דברים יב, טו) תזבח ואכלת, זבוחה אכול, שאינה זבוחה לא תיכול. שם.

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ב מהלכות יו"ט הלכה ח סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תצז סעיף ה:

יב ב מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ט:

יג ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

יד ד מיי' פט"ו מהל' אבידה הלכה ו סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רס סעיף י:

טו ה מיי' פ"ב מהלכות יו"ט הלכה ז סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תצז סעיף ח:

טז ו מיי' פ"א שם הלכה יב סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תלא סעיף ו:

יז ז מיי' פ"ה שם הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סעיף ז:

יח ח מיי' פ"א מהל' שחיטה הלכה יג סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' כה סעיף א [וסעיף ג בהג"ה]:

◆

רבינו חננאל

אמר רבה בר רב הונא אמר רב הסוכר אמת המים מערב יו"ט ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרין. ואמר רב חסדא מדברי רבינו נלמד חיה שקינתה בפרדס אינה צריכה זימון, פירוש הבנים שלה הקטנים השרויין בקן מוכנים הן, לפיכך אין צריך זימון. אמר רב נחמן נפל חברין ברברבתא, דהוא רב חסדא. בר חברין, רבה בר רב הונא, דרב הונא ורב חסדא חברים היו לרב נחמן, והיה קורא לרב הונא, הונא חברין. פירוש ברברבתא, כלומר בקושיות. התם בהסוכר אמת המים עשה מעשה, וכאילו זימן אותן הדגים בידים, הכא גבי חיה שקינתה בפרדס לא עשה מעשה כלום. ועוד התניא עדות מפי שמעיה ואבטליון, חיה שקינתה בפרדס צריכה זימון, וצפור דרור צריך לקשור בכנפיה, כדי שלא תחליף באמה, ואיך תפרש דלא בעיא זימון. והתניא ר' שמעון בן אלעזר מודין ב"ש וב"ה על שזימן בתוך הקן ומצא לפני הקן שאסורים, בד"א ביוני שובך וביוני עלייה וצפרים שקיננו בטפיחין ובבורות, אבל אווזין ותרנגולים ויוני הרדסיות מותרין שהן ברשות אדם, חיה שקינתה בפרדס מותר, ואינה צריכה זימון, וצפור דרור שאינה מקבלת מרות צריך לקשור בכנפיה שלא תחליף באמה, והמקשר והמנענע בבורות בטפיחין בשיחין ובמערות מותרין, ובאילנות אסורין, גזירה שמא יעלה ויתלוש, המקושרים והמנוענעים בכל מקום אסורין משום גזל. **ופרקינן** לא קשיא, הא דתניא אינה צריכה זימון, בפרדס הסמוך לעיר, משום דחזו לה כל יומא ודעתיה עילויה, והא דתניא צריכה זימון, בפרדס שאינו סמוך לעיר, אי זמין אין, ואי לא לא, דאסוחי מסח דעתיה מינה. והני מילי בבת הקטנה, אבל באֵם צידה מעלייתא בעיא. **מתני'** בהמה מסוכנת כו'. פירוש כגון גוססת, וזהו האמור שחוט מהר קודם שתמות, לא ישחוט אותה ביו"ט, אלא אם נשאר שהות ביום כדי שיאכל הימנה כזית צלי מבעוד יום, ר' עקיבא אומר אפילו כזית חי מבית טביחתה. **אמר רמי בר אבא** כתיב בתורה והפשיט את העולה וגו', למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא אחר הפשט וניתוח, כשם שאין מקריבין העולה למזבח אלא אחר הפשט וניתוח. ואסיק' הני מילי לענין מוסר ודרך ארץ, כדתניא לא יאכל אדם שום ובצל מראשו שנראה רעבתן אלא מעלין, כיוצא בו כו', אבל איסורא ליכא, כדרב הונא דאמר בהמה שנשחטה כהלכתה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך שנטרפה ובמה נטרפה, והאוכל ממנה אין בו איסור, ור' עקיבא קאי כוותיה, דתנן ר"ע אומר אפילו כזית חי מבית טביחתה, ואוקימנא כדתני ר' חייא מבית טביחתה ממש, כלומר קודם הפשט וניתוח. וזה שאמר מקום שטובחת אכילתה, כלומר א) מעדא והוא אחר הפשט וניתוח ונדחו דבריו. ועלתה השמועה מקום טביחתה ממש.

א) בערוך ערך טבח איתא שמעכלת את המאכל היינו בבני מעיין שנבדקה כבר ע"ש.